

УДК 339.9

ГЛОБАЛІЗАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Мурзабулатова М.С.

e-mail: mariia.murzabulatova@nure.ua

Науковий керівник – к.е.н., доц. Пономарьов С.В.

Харківський національний університет радіоелектроніки, каф. ЕК
м. Харків, Україна

The theses examine globalization as a complex phenomenon that significantly affects the development of national economies. Attention is paid to both the opportunities created by globalization, including market expansion, investment attraction, technological modernization, and stronger international cooperation, and the risks related to growing dependence on external processes and economic security challenges. It is argued that effective participation in globalization requires not only economic openness but also stronger internal potential, support for innovation, diversification of external economic relations, and protection of national economic interests.

Глобалізація є об'єктивним процесом розвитку світової економіки, який охоплює поглиблення міжнародної взаємодії, розширення господарських зв'язків між країнами, активізацію руху капіталу, технологій, інформації та трудових ресурсів. Її вплив поширюється на виробництво, торгівлю, фінансову сферу, інвестиційну діяльність, ринок праці та інституційне середовище. У таких умовах функціонування національних економік усе більше залежить від зовнішніх чинників, а участь у міжнародних економічних відносинах стає не додатковою можливістю, а необхідною складовою економічного розвитку. Саме тому дослідження глобалізаційних процесів має важливе теоретичне і практичне значення, оскільки дає змогу краще зрозуміти як нові можливості, так і ризики, що формуються в глобальному середовищі.

Необхідно зауважити, що глобалізація має складний і суперечливий характер. Вона не може розглядатися виключно як позитивне або негативне явище, оскільки її наслідки залежать від структури національної економіки, рівня її відкритості, якості державного регулювання, технологічної бази та здатності адаптуватися до змін. Для одних країн глобалізація створює сприятливі умови для економічного зростання, інвестиційної активності та технологічного оновлення, а для інших посилює залежність від зовнішніх ринків, підвищує вразливість до кризових явищ і загострює внутрішні диспропорції. Саме така дуальність зумовлює актуальність наукового осмислення глобалізаційних процесів та пошуку механізмів їх ефективного врахування в економічній політиці [1, 2].

До позитивних наслідків глобалізації доцільно віднести розширення доступу до міжнародних ринків, прискорення технологічного обміну,

залучення інвестиційних ресурсів і посилення конкуренції, яка стимулює підвищення якості продукції та вдосконалення управлінських практик. Відкритість економіки дає змогу країнам включатися у міжнародний поділ праці, використовувати власні переваги та підвищувати результативність виробництва. Для підприємств це означає можливість виходу на нові ринки збуту, співпраці з іноземними партнерами та доступу до нових технологій [2].

Показовим у цьому відношенні є приклад Німеччини, яка посідає вагоме місце в європейській економіці завдяки поєднанню розвинутої індустріальної бази, технологічного розвитку та активної участі у міжнародній виробничій взаємодії. Ірландія демонструє інший підхід до успішної інтеграції у глобальну економіку, оскільки змогла посилити свої позиції завдяки сприятливому інституційному середовищу, відкритості до іноземного капіталу та розвитку високотехнологічних видів діяльності. Сінгапур, своєю чергою, підтверджує важливість ефективного державного управління, розвинутої інфраструктури та інноваційної орієнтації для зміцнення позицій країни у світовому господарстві.

Поряд із перевагами глобалізаційні процеси породжують і суттєві ризики. Насамперед ідеться про посилення залежності національних економік від зовнішньої кон'юнктури, коливань світових ринків та міжнародної фінансової нестабільності. Високий рівень відкритості економіки посилює її залежність від зовнішніх змін, що проявляється у зростанні виробничих витрат, ускладненні постачання, зниженні інвестиційної активності та уповільненні ділової активності [2].

Найбільш помітно така залежність простежується в країнах Європейського Союзу, де зміни на енергетичних ринках і трансформація зовнішньоторговельних зв'язків безпосередньо впливають на стан промисловості та рівень цін. Для промислово орієнтованих економік, зокрема Німеччини та Італії, підвищення вартості енергоносіїв і ускладнення постачання ресурсів позначаються на собівартості продукції та загальній економічній динаміці. Отже, інтеграція у світове господарство потребує не лише відкритості, а й належного рівня внутрішньої стійкості, диверсифікації економічних зв'язків і здатності своєчасно реагувати на зовнішні виклики.

Окремої уваги заслуговує вплив глобалізації на характер конкурентних переваг. Якщо раніше вагоме значення мали природні ресурси, географічне положення або масштаби виробництва, то в сучасних умовах пріоритет переходить до інноваційної спроможності, якості інституцій, цифрової інфраструктури та розвитку людського капіталу. У цьому контексті доцільно звернути увагу на Естонію, яка змогла посилити свої позиції в міжнародному економічному просторі завдяки цифровізації державних послуг і розвитку електронних сервісів. Це доводить, що в умовах глобалізації джерелом конкурентоспроможності стають не лише матеріальні

ресурси, а й здатність швидко впроваджувати нові підходи до організації економічної діяльності [3, 4].

Одним із важливих напрямів трансформації глобалізаційних процесів є цифровізація економіки. Розвиток електронної комерції, цифрових платформ, дистанційних послуг і фінансових технологій сприяє активізації міжнародних економічних зв'язків і полегшує доступ суб'єктів господарювання до зовнішніх ринків. Разом з цим цифрові перетворення супроводжуються появою нових ризиків, пов'язаних із кібербезпекою, захистом даних, нерівномірністю технологічного розвитку та потребою постійного підвищення рівня професійних компетентностей [5].

Отже, глобалізація є складним і багатовимірним явищем, яке має як позитивні, так і негативні наслідки для національних економік. Вона створює умови для розширення ринків збуту, залучення інвестицій, технологічного оновлення та посилення міжнародного співробітництва. Разом із тим глобалізація підвищує залежність країн від зовнішніх впливів, загострює питання економічної безпеки та зумовлює потребу в удосконаленні підходів до державного регулювання. Саме тому ефективна участь у глобалізаційних процесах має ґрунтуватися не лише на відкритості економіки, а й на зміцненні її внутрішнього потенціалу, підтримці інноваційного розвитку, диверсифікації зовнішньоекономічних зв'язків і формуванні дієвих механізмів захисту національних економічних інтересів.

Список використаних джерел

1. Корольов Д.С. Сучасні глобалізаційні процеси: особливості та вплив на діяльність та стабільність корпорацій. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. № 2. С.102-107. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.2.102>
2. Осіпова Л. В. Вплив глобалізації на сучасні економічні моделі: нові виклики та можливості. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. 66. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4590>
3. Лясота А. Є. Глобалізаційні процеси в сучасному світі та Україні: політичні ризики та перспективи. *Регіональні студії*. 2020. № 23. С. 32-37. URL: <http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/23/8.pdf>
4. Вплив глобалізації на національну економіку: плюси та мінуси. Умн. 4 грудня 2024. URL: <https://umn.com.ua/vplyv-globalizaciyi-na-nacjonalnu-ekonomiku-plyusy-ta-minusy/>.
5. Polozova T., Sheiko I., Murzabulatova O., Ponomarov S. Industrial Development in the Era of Digital Technologies: a Comparative Analysis of EU Countries. *14th International Conference on Advanced Computer Information Technologies*. 2024. pp. 419-422. DOI: <https://doi.org/10.1109/ACIT62333.2024.10712520>.